

Universitätsbibliothek Wuppertal

Hugonis Grotii De Jure Belli Ac Pacis Libri Tres

Grotius, Hugo

Hagae Comitis, 1680

Cap. I., de æquitate

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-868](#)

HUGONIS GROTI

D E

A E Q U I T A T E ,

Indulgentia & Facilitate,

liber singularis,

CAP. I.

De Cæquitate,

GHM Justitia (Universalis dicta) in legum observatio
nem consistat, cum qua æquitas maximè pugnare
videtur, ut & Indulgentia atque Facilitas: haec quo-
modo inter se convenient & distinguantur, viro
bono & in primis Jurisconsulto intelligere necessa-
rium est.

Et ut de Cæquitate primum loquamur, ejusque *quaeritur* e-
vitemus, scire oportet, Cæquitatem aut æquum de omni inter-
dum jure dici, ut cum Jurisprudentia ars boni & æqui dicatur;
interdum de jure naturali absolute, ut cum Cicero ait, jus le-
gibus, moribus & cæquitate constare; alias vero de hisce rebus,
quas lex non exakte definit, sed arbitrio viri boni permittit: sa-
pe etiam de jure aliquo civili proprius ad jus naturale accidente,
idque respectu alterius juris, quod paulo longius recedere vi-
detur, ut jus Praetorium, & quædam Jurisprudentiae interpre-
tationes.

Propriè verò & singulatiter Cæquitas est virtus voluntatis, cor-
rectrix eius in quo lex propter universalitatem deficit.

Æquum autem est id ipsum quo lex corrigitur. Nominis sui
originem à Græcis traxit, qui εἰσόδει, Dorice verò εἰσόδει dixerent,
id est, quod alieni congruit, ac responderet. Cum enim inæquali-
bus idem non possit esse æquale, res autem sœpe sunt inæquales,
lex vero una semper atque eadem; necessario consequitur, alia
virtute opus esse, quæ inæqualibus rebus suam cuique cæqualitatem

praefet, unde hæc virtus Aequitas Latinis, Græcis vero ~~imperiorum~~
dicitur.

5. Est porro voluntatis habitus, non intellectus; Græcis enim
intelligendi virtus, id quod æquum est, Εγνωστική dicitur, La-
tinis autem Aequi prudentia vertitur, quæ sese ita ad Aequitatem
habet, ut Jurisprudentia ad Justitiam.

6. Est autem hanc virtutem necessariam, ita colligitur: quo-
niam vaga & lubrica hominum ingenia ad eum finem, quo ve-
ra natura ducit, dirigi non possent, nisi artis quibusdam regu-
lis, quæ ex naturæ ipsis principiis defumerentur: ea autem re-
gulae ad coercendos homines cum finita esse deberent, ipsa au-
tem rerum atque actionum materia infinita sit, sequebatur mul-
ta sæpe occurrere, quibus illæ regulæ non satis congruerent. In
quibus oportuit nos regulam, sed ejus qui regulam dedisset
mentem atque propositum sequi, id quod erat omnia dirigere
ex principiis naturæ: unde ad ipsa naturæ principia recurren-
dum fuit, ut ita ex infinito suppletetur quod finito deerat. Per-
fecta enim norma rei infinitæ finita esse non potest. Quo perti-
net, quod Philosophi & Jurisconsulti dixerunt, Leges non his,
quæ nūquā accidere possunt, sed illis, quæ plerumque acci-
idunt, aptari.

6. Legem ergo cum dicimus (quæ Aequitatis objectum est) late
ejus vocem sumimus, & non tantum constitutiones civiles, sed &
ipsas iuris Gentium atque ipsius Naturæ notitias comprehendimus,
quæ etiæ nec scripto, nec jure propriè constant, universaliter tam-
en concipiuntur: ut, reddendum depositum; neque eam lo-
cum habet in furioso ensim reposcente.

7. Quin illa etiam, quæ Deus extra ordinem vetat aut præcipit,
comprehendere non dubitamus: quia si defectus, quem Aequitas
corrigit, non semper est ex defectu autoris, quanquam is in hu-
manis legibus plerumque concurrit; sed ex defectu materiæ, quæ
certæ & definitæ regulæ non est capax. Unde etiam Dei leges ex no-
titias Naturæ impressis ab ipso Deo, suppleri minime absurdum
est, ut cum dicitur, Non Occides; supplemus; aut tuendæ
vitæ, aut publicæ animadversionis causa.

8. Sed prima natura principia, & quæ leges virtutem ponunt, ni-
hil nisi vitium tollunt, Aequitatem non recipiunt; illa, quia id
quod suppletur necesse est ex legibus præstantioribus suppleri,
principia autem prima naturæ, leges sunt præstantissimæ; ut,
Deum esse colendum, atque amandum. Hæ vero leges, quia
virtutes ipsæ, vitæ infinita, propter universalitatem non defi-
ciunt: ut, Non moechaberis, non furaberis, Vivendum pie, ho-
nestè, sobrie.

9. Ceterum & ad leges inferiorum potestatum, & ad patrum,
maritorum, soluminorum imperia, ad vota etiam, pastæ, & te-

stamenta. Aequitas pertinet; idque dupliciter, aut enim verba atque conceptus iubentium, voventium, pacientium, testantium corrigit, prout casus ex ipsorum presumta mente poscit: aut etiam cum mense expressa est, legem ipsam, qua iusta, vota, pacta, testamenta servari iubentur, restringit ex superioribus. Prioris exemplum est: promisit quidam constituto die, certo loco adesse: si tempestas obest, Aequitas supplet id, quod pacto deest. Si patrum est, ne quis de dolo tencatur, lex ipsa, quae pactum servare iuber, exceptionem patitur.

Cum autem Aequitas frequentissime circa leges poenales versetur, falluntur qui purant leges semper ita Aequitate corrigi, ut pena minuatur, cum etiam Aequitate intendi illæ possint. Ut si lex sit de homicidii prescriptione post vicennium, excipiemus parviciudum, & augebuntur legum supplicia ob circumstantias delictum gravantes, aut quia delictis gravantibus se vniuersori exemplo opus est.

Correctionem cum dicimus ejus in quo ob universalitatem lex deficit, primum excludimus eas leges quæ in honestum quid precipiunt simpliciter; aut id, quod ex officio necessario faciendum est, vetant. Si, dubitatio oriatur, quum an tota lex, sumpta secundum mentem claram legislatoris, pugnat cum lege naturæ, an non hic quoque Aequitas locum habeat? Nullus defectus ex universalitate est, sed sequenda lex hoc casu: quamquam enim de legis justitia dubitatur, non tamen & hoc dubitatur, an in dubio valere debeat legis auroræ, quod quidem per quam durum est: sed ita lex scripta est, inquit Jurisconsultus; & plerumque habet aliquid ex iniquo omne magnum exemplum, quod adversus singulos utilitate publica pensatur. Contra has enim, cum vim obligandi non habeant, Aequitatis remedio opus non est. Ostendimus præterea, eorum quæ in lege obscure dicta sunt, interpretationem aut productionem legis ad casus similes.

Fit autem haec correccio, non tollendo legis obligationem, sed declarando legem in certo casu non obligare: quod si apparet, nemo ad contraria obligari potest. Unde leges quæ ipsa intentione pugnant, altera per alteram necessariè abrogatur. Fit autem interdum, ut non intentione, sed casu pugnant, quam *eu οδειστερος νομον μηχαλος* Græci vocant; quod ubi sit, necessario in illo casu lex una per alteram exceptionem patitur. Ut Augur collegam coram populo nominet, damnatus publico iudicio, cum populo ne agat: si Augur damnatus sit, addetur priori legi exceptio ex posteriori. Unde sequitur, omnes leges quæ aliquo casu inter se committi possunt, ita subordinatas esse, ut altera alteri cedat: quæ autem cedere debeat, facile definiri non potest, sed hoc ipsum è naturalibus principiis pendet, quæ docent,

cent, fortiorum esse legem iubentem permittente: vetantem iuramento: poenalem non poenali: generali particularem: statim implendam ea que moram patitur: imprimis vero pertinentem ad majora, pertinenti ad minora: ita in legibus etiam divinis cedunt spectantes ad proximum, spectantibus ad Deum: ceremoniales moralibus: & in humanis legibus eae que ad privatam utilitatem pertinent, iis que ad publicam. unde lex ad reddendum depositum, exceptionem patitur in depositore, cuius bona publicata sunt. & lex, capitalia criminis morte punienda esse, intelligenda est, nisi magna pars populi, aut unus populo admodum & summi opere necessarius peccaverit.

23. Idem sic quoque probatur; vis obligandi, ut in pactis ita in lege neque ex scriptura, neque ex verbis profiscitur, sed ex ipsa mente & voluntate. Vult autem nemo contraria, & legislatoris voluntas fuit, ut omnes observarentur, quatenus fieri potest. noluit ergo legislator suam valere, ubi exceptionem lex altera suppeditat, & consequenter eo casu non obligabit. Unde recte à nonnullis dictum est, Aequi esse hominis non legem, sed legislatorem respucere. Hac de causa jus strictum quatenus opponitur Aequitati, ius esse negamus, sed ita dici aequivoce, ut hominem pictum, hominem dicimus. Opponitur ergo Aequitas stricto huic juri, ut bonum malo. Eo autem juri, quod lex ipsa dicit, in casibus non excipiendis opponitur, ut bonum diversum bono, & bonum bono melius.

24. Restat videre, quibus personis Aequitate uti conveniat. Nos eam, cum Justitia pars sit, omnibus & cuivis convenire posse non dubitamus, adhibita tantum distinctione.

25. Aut enim evidens est exceptio, quia lex suppletur, ut in lege hac: Cives omnes ad comitatum veniant, exceptio, nisi morbus impedit, & haec exceptio tum fieri potest à privato, tum à Judice, si judicanda veniat.

26. Aut dubia est exceptio, quia ambiguum est utrumq. ius, utrumque publico utilius sit, legis verba sequi, aut non sequi. Sed iterum distinguendum: aut enim res moram patitur aut non; si non patitur moram, faciet privatus id, quod in re dubia recte ratiocinando Aequius & melius inveniet; ita tamen, ut si dubius maneat, nec se recte explicare possit, legis verba sequatur: quod & in judice, si res subito dijudicanda sit, locum habebit. Si moram res patitur, consulendum est legislator, sive summus sive inferior, qui legem posuit, ut ipse sit mentis sue verique juris interpres. Et haec tenus de Aequitate.